

Warszawa

dr hab. Katarzyna Bałka
Międzywydziałowa Pracownia Działań
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

**Recenzja rozprawy doktorskiej
Pana mgr Artura Olesia
w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora
w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł
sztuki
wszczętym przez Radę Wydziału Artystycznego Akademii Sztuk Pięknych w
Katowicach**

Dane personalne i wykształcenie

Pan Artur Oleś urodził się w 1985 roku w Chorzowie. Studiował na Wydziale Artystycznym Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach, gdzie w 2010 roku otrzymał dyplom z wyróżnieniem w Pracowni Druku Płaskiego prof. Józefa Budki. Od tamtego czasu jest zatrudniony w Katedrze Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach, w której pracuje obecnie jako asystent. W 2022 roku ukończył na Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach przygotowywanie recenzowanej tu pracy doktorskiej pt. *Reposter* pod kierunkiem promotora prof. Grzegorza Hańderka.

Ocena dorobku twórczego, wystawienniczego i performatywnego

Artur Oleś łączy w swojej twórczości dwa odrębne pola artystyczne, jakimi są z jednej strony grafika i projektowanie graficzne, a z drugiej muzyka elektroniczna i powiązane z nią eksperymenty animacyjne. Artysta funkcjonuje na przecięciu tych dwóch sfer, starając się badać i wyznaczać ich punkty wspólne i wzajemne powiązania. Otrzymał gruntowne wykształcenie w dziedzinie grafiki i jest mocno osadzony w tym polu jako pracownik Katedry Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach. Na jego dorobek graficzny składa się bogaty zbiór projektów realizowanych przede wszystkim w kontekstach użytkowych (okładka, plakat), związanych z działalnością jego macierzystej uczelni, a przede wszystkim ze współczesną sceną muzyki elektronicznej, stanowiącej drugi filar praktyki artysty.

Oleś aktywnie działa w polu muzyki elektronicznej jako twórca projektów Chino, Radiation 30376, We Are Radar, Morskie Oko oraz Miasto, Masa, Maszyna. Od 2012 roku wraz z Olivią (Karoliną Oleś) tworzą kolektyw muzyczno-kuratorski We Are Radar, który funkcjonował na początku jako klub i galeria na Kazimierzu w Krakowie. Od 2019 roku współtworzą projekt Radiation 30376, a od 2016 występują w projekcie DJsko-performatywnym Morskie Oko. W 2014 roku Oleś współprowadził także projekt Biuro Dźwięku Katowice.

Artysta prezentuje swoje prace graficzne od 2007 roku. Jest twórcą serii plakatów wydarzeń artystycznych organizowanych na ASP w Katowicach. Były to pokazy zbiorowe, takie jak Triennale Grafiki Polskiej, wystawy *Czasem coś da się zrobić*, *Młoda polska ilustracja*, *S jak serigrafia*, a także szereg wystaw indywidualnych, np. Agaty Gertchen, Tomasza Winiarskiego i Krzysztofa Tomalskiego. Funkcjonuje także jako projektant okładek magazynów, np. „Zawód : Architekt” i „reflektor”.

Równolegle rozciąga się obszar intensywnej działalności Olesia jako autora identyfikacji wizualnej wydawnictw i wydarzeń muzycznych. Artysta projektuje okładki i oprawy płyt wydawanych zarówno przez własne projekty muzyczne, np. Chino, jak i przez inne wytwórnie, np. Recognition Records, założoną przez uznanego producenta muzyki elektronicznej Jacka Sienkiewicza. Oleś jest autorem kilkudziesięciu projektów plakatów związanych z wydarzeniami muzyczno-performatywnymi w obiegu muzyki elektronicznej. W ramach współprowadzonego z Karoliną Oleś kolektywu We Are Radar artysta stworzył blisko trzydzieści plakatów dotyczących interwencji i wydarzeń realizowanych pod tym szyldem. Zaprojektował także około dziesięciu plakatów dla cyklu wydarzeń muzycznych na Szpitalnej 1 w Krakowie, a także licznych innych wydarzeń muzyczno-artystycznych odbywających się w Krakowie, Katowicach i Lublinie. Warstwa koncepcyjna i wizualna tych projektów graficznych przybiera różne oblicza, zachowując przy tym spójność ze względu na przejrzystość odniesień i obrazów. Co istotne, wydaje się, że wiele z tych projektów opiera się na efektach eksperymentów graficznych artysty z obrazami uzyskiwanymi drogą swobodnej interferencji dźwiękowo-wizualnej, które są przedmiotem praktycznej części recenzowanej tu pracy doktorskiej, a przynajmniej stanowią one ważne źródło estetyczne dla tych kreacji graficznych. Oprócz tego artysta operuje często prostymi elementami graficznymi, które łączy w sugestywnych układach, budując kompozycje, w których mieszają się przypadkowość i porządek, a głębia przedstawienia osiągnąta jest zredukowanymi formalnie środkami. Aluzyjność i komentarz poza-wizualny pozostają wyciszone – widać, że przedmiotem zainteresowania są tu głównie eksperymenty z wizualnym i estetycznym wymiarem obrazów generowanych na potrzeby projektów graficznych, które operują przede wszystkim na poziomie abstrakcji.

Artysta ma w dorobku sześć wystaw indywidualnych pokazywanych w latach 2011–2018 w takich ośrodkach, jak Galeria Fanaberia w Bytomiu, KATO w Katowicach, Wydział Grafiki ASP w Krakowie i Teatr Ziemi Rybnickiej w Rybniku. Oprócz tego w latach 2007–2018 uczestniczył w blisko trzydziestu zbiorowych wystawach sztuk wizualnych. Są to przede wszystkim pokazy mocno osadzone w polu grafiki, jak np. Biennale Plakatu Polskiego w Katowicach w 2011, 2013 i 2015 roku, czy Międzynarodowe Triennale Grafiki w Krakowie w 2015 roku. Warto odnotować obecność artysty na zagranicznych wystawach grafiki, m.in. w Dusseldorfie, Guanian (Chiny), Berlinie, Łucku, Tartu i Rydze. W szerszym polu sztuk wizualnych mocniej sytuują się ostatnie wystawy zbiorowe w portfolio artysty: *Czas przyszły niedokonany*, podsumowująca dziesięć lat działalności Ronda Sztuki w Katowicach oraz *Cześć, giniemy* w Galerii Szarej w Katowicach, na której prace Olesia znalazły się w towarzystwie realizacji Macieja Cholewy, Diany Lelonek i Piotra Machy. Jak pisał kurator tej wystawy Andrzej Marzec, odnosiła się ona do „przecucia nadciągającej katastrofy, fatalnego widma przyszłości, obietnicy różnie pojmowanego końca. Odwołuje się do wyczekiwanego kresu kapitalizmu, złowrogiego masowego wymierania gatunków i ogólnego stanu niepokoju, który stał się najbardziej powszechnym modelem doświadczania współczesności”.

Oprócz praktyki usytuowanej w polu grafiki i sztuk wizualnych Oleś rozwija też intensywną działalność jako twórca eksperymentalnych wydarzeń muzyczno-wizualnych osadzonych w kontekście muzyki elektronicznej i kultury klubowej. Takiego charakteru nabrał występ duetu Radiation 30376 w Katowicach zarejestrowany przez Biuro Dźwięku Katowice przy dofinansowaniu w ramach programu NCK Kultura w Sieci. Artysta uczestniczył także w mikrorezydencji „Miasto, Masa, Maszyna” w Biurze Dźwięku w Katowicach, w czasie której podczas pięciodniowego pobytu w studiu artyści (oprócz Olesia także Adrian Kolarczyk i Bartłomiej Baran) eksperymentowali z kwadrofonicznym systemem nagłośnieniowym BDK. Podsumowaniem rezydencji był kilkugodzinny, improwizowany występ przetwarzany przez syntezytor modularny, którego funkcją była automatyzacja przestrzeni dźwiękowej poszczególnych warstw muzyki.

Od 2007 roku artysta wystąpił na ponad pięćdziesięciu pokazach i koncertach w ramach wydarzeń w nurcie eksperymentalnej sceny muzyki elektronicznej i klubowej, takich jak festiwal Unsound w Krakowie czy Tauron Nowa Muzyka w Katowicach, a także imprezach zagranicznych, m.in. w Niemczech, Gruzji, Tadżykistanie, Ukrainie, Włoszech i Hiszpanii. Jego kompozycje ukazały się jako siedemnaście wydawnictw płytowych nakładem niezależnych wytwórni, m.in. Recognition Records i Shtum. Widać więc wyraźnie, że artysta jest aktywnym twórcą na scenie eksperymentalnej muzyki elektronicznej, na której zgromadził znaczny dorobek.

Ocena rozprawy i pracy doktorskiej

Recenzowaną tu rozprawę *Reposter* otwiera *Intro*, w którym autor zapowiada koncentrację pracy na „zjawiskach i zmianach społeczno-technologicznych, zachodzących na przestrzeni ostatniej dekady”. Odzwierciedleniem tego szerokiego i bardzo współczesnego spojrzenia jest tytuł pracy *Reposter*, o którym Oleś pisze: „Ścieżki interpretacyjne tytułu *Reposter* wiodą w wielu kierunkach, przez wiele kontekstów potencjalnych znaczeń i powiązań. (...) tytuł pochodzi od słowa *repost*, czyli ponownego udostępnienia treści utworzonej przez innego użytkownika internetu”. Jak jednak wskazuje autor, „Inną ścieżką interpretacji może być mutacja słowa *poster* (plakat), rozumiany w tym kontekście jako forma wizualna, artystyczna lub informacyjna funkcjonująca w środowisku internetowym lub cyfrowym”. Mamy tu więc do czynienia z próbą rozszerzenia rozumienia plakatu i otwarcia go na nowe zjawiska społeczno-technologiczne i ich wizualność. Oleś podsumowuje: „Reposter jest więc współczesną formą wypowiedzi, której autor w sposób bezpośredni odwołuje się do źródła. Równocześnie stara się je zrozumieć i zinterpretować we własnym zakresie, będąc często wobec niego krytycznym, a przede wszystkim zawsze lokując je w nowym kontekście”. Postulatem pracy doktorskiej jest tworzenie form „hybrydowych” – „łączących dokonanie przeszłości z wpływami teraźniejszości”.

W kolejnych rozdziałach rozprawy autor buduje konteksty uszczegóławiające refleksję zarysowaną ogólnie we wprowadzeniu. Te omówienia przypadków i zjawisk prowadzą do konkluzji, których spoiwem staje się zaproponowana przez artystę metoda generowania obrazu i dźwięku. Jako kluczowy element pracy, zostaje ona szczegółowo opisana i zilustrowana w praktycznej części pracy – wyborze klipów powstałych w oparciu o jej zastosowanie.

Narracja budowana przez autora w kolejnych rozdziałach dotyczy takich aspektów współczesności, jak tempo przemian technologicznych w ostatnich dziesięcioleciach i związane z nimi zmiany w sposobach kontaktu z treściami audiowizualnymi (*Protonet*), technologia Blockchain oraz oparty na niej format NFT, którego pojawienie się wywołało w ostatnich latach odzew ze strony świata sztuki (*Kryptoutopia*), relacja między obrazem i słowem w przestrzeni mediów cyfrowych (*Szybciej niż słowa*) oraz wpływ mediów społecznościowych na życie prywatne i społeczne, dezinformacja i fake news (*Postprawda*).

Choć pojawiają się odniesienia do istniejących opracowań i perspektyw badawczych, zaproponowana refleksja ma specyficzny charakter – w dużej mierze opiera się na osobistych doświadczeniach i spostrzeżeniach artysty w obliczu gwałtownych przeobrażeń technologicznych świata i ich wpływu na życie społeczne. Z jednej strony pozwala mu to trafnie oddać towarzyszące im odczucia, np. nostalgię, i nadać opisowi afektywną głębię. Z drugiej strony tak prowadzona, subiektywna narracja rodzi pytania co do możliwości przekonującej uniwersalizacji wyciąganych wniosków i zastosowaniu ich jako krytyczny kontekst prowadzonych działań praktycznych zaproponowanych w pracy doktorskiej.

W rozdziale *Dron. Układ bezzalógowy* artysta przedstawia wypracowany przez siebie tryb audio-wizualnej interpretacji zarysowanego w poprzedzających rozdziałach pejzażu

społeczno-kulturowego. Jak pisze, refleksja ta poprowadziła go w stronę koncepcji, w której „na pierwszy plan wychodzą systemy automatyzujące proces. Jest to wizja, gdzie studio pełni rolę materii twórczej, a algorytmy współczesnych narzędzi w dużej mierze decydują o efektach działań”. Oleś sytuuje serce swojego projektu w specjalnie przygotowanej pracowni, którą postrzega jako „ekwiwalent procesu, który autonomicznie postępuje w wyniku toczących się w nim działań, zależności i kombinacji poszczególnych zdarzeń”. Jak wyjaśnia, „Wielowątkowe studio funkcjonuje jako struktura, która raz wprawiona w ruch przetwarza generatywne obrazy i rezonujące z nimi dźwięki za pomocą randomizujących je algorytmów w taki sposób, że powtórzenie tej samej wypadkowej jest prawie niemożliwe”. W proponowanej przez siebie strukturze technologiczno-artystycznej Oleś sprowadza swoją rolę do „projektanta systemu, który działa według pewnych założeń, jednak koncept zakłada wpływ czynników zewnętrznych, które mogą oddziaływać na ewolucję układu. W tym wypadku biorę pod uwagę ingerencję odbiorcy, który wchodząc w strukturę projektu może wprowadzać zmienne wiodące do niezamierzonych wyników”.

W tym samym rozdziale autor odnosi także bezpośrednio zaprojektowaną przez siebie metodę i strukturę twórczą do zarysowanego wcześniej kontekstu komunikacji i życia społecznego w dobie gwałtownych przeobrażeń technologicznych i audiowizualnych. Jak tłumaczy Oleś, „Forma bezzałogowego studia ma funkcjonować jako audiowizualny ekwiwalent technologiczno-społecznego ekosystemu, który współcześnie przejął wiele form naszej egzystencji, metod pracy, rozrywki i życia kulturalnego. Stanowi zbiór projekcji, generatywnych animacji, struktur, pejzaży i impulsów dźwiękowych, które podobnie jak wiele dzisiejszych środowisk internetowych łączą się i przenikają w formie repostowania i reinterpretowania wątków”.

W dalszych rozdziałach autor przywołuje więcej zjawisk i zagadnień służących ukontekstowaniu strategii artystycznej zaprezentowanej w pracy doktorskiej: technologię i działanie dronów, relację między analogowymi i cyfrowymi sposobami wyświetlania i rejestrowania obrazu, czy też pojęcie sprzężenia zwrotnego i jego rolę w sztuce video, np. w pracach Nam June Paika, którego twórczość także wskazana jest jako istotne odniesienie dla pracy.

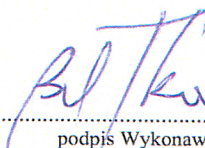
Autor podsumowuje refleksję na temat swojej pracy następująco: „Przekazywanie i interpretowanie poprzez modyfikacje i efekty tego samego obrazu w różnych punktach mojej instalacji postrzegać można jako wizualny synonim mutujących informacji i trudnych do zweryfikowania źródeł, prowadzących do tak powszechnej dziś konfuzji. (...) W mojej interpretacji tworzywem współczesnego kapitalizmu afektywnego są więc z jednej strony informacje i dane, a z drugiej kolonizowana przez nie uwaga odbiorcy. Praktyczna część mojej pracy eksploruje kwestie audio-wizualnej interpretacji informacji i danych, jednocześnie w eksperymentalny sposób traktując środki, których zadaniem jest kumulacja uwagi odbiorcy. Balansuje na granicy hipnotycznych, abstrakcyjnych struktur, których celem jest sondaż możliwości percepcyjnych widza”.

Rozprawę zamyka obszerna *Autodeskrypcja* poświęcona praktycznej części pracy doktorskiej, czyli audiowizualnej instalacji zaaranżowanej w formie modułowego studia, którego poszczególne elementy rozmieszczone są na stołach i statywach w przestrzeni pomieszczenia. Jak tłumaczy artysta, „Instalację można określić jako *work in progres* (praca w toku), w której urządzenia generujące dźwięki i obrazy są widoczną częścią ekspozycji, a tym samym dostępne dla odbiorcy. Na jednej ze ścian wewnątrz wyświetlana jest z rzutnika wielkoformatowa projekcja. Jej źródłem jest komputer, który generuje animujący się obraz (...)”. Złożona struktura zbudowana z samplera, sekwencera, mixera video, monitorów i wielu innych urządzeń dokonuje procesu przetworzenia wyjściowych danych i impulsów samoistnie kreując na ich podstawie audio-wizualne komunikaty. Ich próbka dołączona jest w postaci serii zapisów efektów działania zaprojektowanego zespołu urządzeń dźwiękowych i wizualnych.

Omówiona tu realizacja przedstawiona jako praktyczna część pracy doktorskiej stanowi podsumowanie wieloletnich działań Olesia jako artysty, w którego twórczości spotykają się dwie dziedziny uważane często za odległe – projektowanie graficzne i audiowizualne eksperymenty w polu muzyki elektronicznej. Autor łączy w niej narzędzia zaczerpnięte z DJ i VJskiego warsztatu z głębszą refleksją na temat generowania obrazu w rzeczywistości społecznej i komunikacyjnej gruntownie przeobrażonej przez rozwój technologii i mediów cyfrowych. Zagadnienie to wiąże się bezpośrednio z refleksją nad grafiką, konturami dziedziny i jej rolą w nowych realiach audiowizualnych. Aranżując pół-autonomiczny mechanizm przetworzeń między mediami dźwiękowymi i wizualnymi artysta bada translacje między nimi i sposoby, w jakie jedne odbijają się i zostawiają swój ślad w innych. To także łączy się z ideą grafiki i skłania do refleksji nad nowymi sposobami jej rozumienia. Artysta wykorzystuje potencjał badań nad tym, jak grafika i muzyka elektroniczna odzwierciedlają się nawzajem, a jego twórczość, w tym podsumowująca ją realizacja *Reposter*, stanowi ciekawe działanie na przecięciu tych dwóch dziedzin.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę przytoczone fakty, samą rozprawę i realizację doktorską mgr Artura Olesia przygotowaną pod opieką promotora prof. Grzegorza Hańderka, stwierdzam, iż stanowi ona oryginalne dokonanie artystyczne i spełnia wymagania określone w art. 13 ustawy z dnia 14.03.2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 nr 65 poz. 595, z późn. zm.). Tym samym w mojej opinii przedłożona rozprawa doktorska uzasadnia nadanie Panu mgr Arturowi Olesiu stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

.....
podpis Wykonawcy